

KRIPTOAKTĪVI.

KO MiCA REGULA NOZĪMĒ JUMS KĀ PATĒRĒTĀJAM

Kas ir kryptoaktīvs

Kriptoaktīvs ir vērtības vai tiesību digitāls atveidojums, ko var nodot un uzglabāt elektroniski, izmantojot sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju¹ vai citu līdzīgu tehnoloģiju.

Zināmākie kryptoaktīvu piemēri ir BTC (*Bitcoin*) un ETH (*Ethereum*), bet kryptoaktīvu tirgū ir arī plašs citu aktīvu klāsts, piemēram, tā sauktās stabilās kriptomonētas (*stablecoins*)², mīmu monētas (*meme coins*)³ un neaizvietojamie žetoni (*non-fungible tokens*)⁴.

Kriptoaktīvu tirgu regula (MiCA regula) Eiropas Savienībā (ES) reglamentē darbības, kas saistītas ar konkrētiem kryptoaktīviem. Viens no MiCA regulas mērķiem ir saskaņot noteikumus par kryptoaktīviem un pakalpojumiem visā ES, tostarp labāk aizsargāt patērētājus (piemēram, nodrošināt piekļuvi visaptverošai informācijai, pārredzamas sūdzību izskatīšanas procedūras utt.).

Atkarībā no kryptoaktīvu vai kryptoaktīvu pakalpojumu veida (regulēti, neregulēti) un pakalpojumu sniedzēja (piemēram, nav saņēmis darbības atļauju, darbojas ārpus ES) jūs varat saskarties ar lielāku risku un saņemt atšķirīga līmeņa aizsardzību. Pirms jebkāda veida kryptoaktīvu iegādes vai kryptoaktīvu pakalpojumu izmantošanas ir svarīgi izprast riskus, ar kuriem varat saskarties.

Sk. Eiropas uzraudzības iestāžu kopīgo brīdinājumu, lai vairāk uzzinātu par riskiem: shorturl.at/x9tXZ.

Kuri kryptoaktīvi saskaņā ar MiCA regulu tiek regulēti un uz kuriem MiCA regula neattiecas

MiCA regula attiecas uz trīs veidu kryptoaktīviem:

- ✓ **elektroniskās naudas žetoniem**⁵: tie ir kryptoaktīvi, kas tiecas saglabāt stabilu vērtību, piesaistot to kādas oficiālās valūtas, piemēram, euro vai dolāra, vērtībai. Ja jums ir elektroniskās naudas žetoni, tad jums ir tiesības saņemt savu naudu atpakaļ no emitenta pilnā nominālvērtībā valūtā, kurā žetons tika emitēts;
- ✓ **aktīviem piesaistītiem žetoniem**⁶: tie ir kryptoaktīvi, kas tiecas saglabāt stabilu vērtību, piesaistot to citai vērtībai, tiesībām vai to kombinācijai (piemēram, kādai oficiālajai valūtai, precēm, citiem aktīviem). Jūs tos varat izpirkt par tirgus vērtību, kas atbilst attiecīgajam aktīvam;
- ✓ **kryptoaktīviem, kas nav elektroniskās naudas žetoni vai aktīviem piesaistīti žetoni**: tie ir patēriņa žetoni (*utility tokens*)⁷ un citi kryptoaktīvi, kas nav elektroniskās naudas žetoni un aktīviem piesaistīti žetoni vai nav kā citādi izslēgti no MiCA regulas darbības jomas.

¹ SADALĪTĀS VIRSGRĀMATAS TEHNOLOĢIJA –

informācijas ieraksts vai datubāze, kas tiek koplietota tīklā. Vispazīstamākais sadalītās virsgrāmatas veids ir blokķēde, kas šādi nosaukta, jo glabā atsevišķus darījumus grupās vai blokos, kuri savstarpēji savienoti hronoloģiskā secībā, lai veidotu ķēdi.

Sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija tiek izmantota, lai pārvestu dažādu veidu aktīvus starp pircēju un pārdevēju.

² STABILĀS KRIPTOMONĒTAS –

kryptoaktīvi, kas tiecas saglabāt stabilu vērtību attiecībā pret kādu aktīvu (piemēram, bezseguma (*fiat*) valūtu) vai vairākiem aktīviem. Stabilās kriptomonētas laika gaitā var nebūt pastāvīgi stabilas, jo īpaši saspringtos tirgus apstākļos.

³ MĪMU MONĒTAS –

kryptoaktīvi, kuru nosaukumi saistīti ar interneta tendencēm, humoristiskiem un jautriem tematiem. Šīs monētas parasti tiek radītas, lai iesaistītu kopienu, un tās var izmantot savstarpējiem norēķiniem, spekulatīviem ieguldījumiem vai tirdzniecībai. Šīm monētām bieži ir tīmekļvietnes, kurās aplūkotas komiskas tēmas un reizēm lietoti pat bezjēdzīgi termini, un to radītāji un atbalstītāji veido kopienas sajūtu, lai piesaistītu citus.

⁴ NEAIZVIETOJAMI ŽETONI –

unikāli un neaizvietojami digitālie aktīvi, kuri tiek glabāti sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas tīklā, tostarp digitālās mākslas objekti un kolekcionējami priekšmeti.

Produkti, kuri ir savstarpēji aizvietojami un patērētājiem tiek tirgoti kā neaizvietojami žetoni, bet kuri ir daļa no sērijas vai kolekcijas, var nebūt neaizvietojami žetoni, un tāpēc tiem var piemērot MiCA regulu.

⁵ ELEKTRONISKĀS NAUDAS ŽETONI:

- kryptoaktīvu veidi, kas tiecas saglabāt stabilu vērtību, piesaistot to kādas oficiālās valūtas (piemēram, euro, dolāra) vērtībai;
- tikai kredītiestādes vai elektroniskās naudas iestādes var publiski piedāvāt vai lūgt piekļuvi elektroniskās naudas žetonu tirdzniecībai ES;
- tie nenodrošina turētājiem procentu ienākumus.

⁶ AKTĪVIEM PIESAISTĪTI ŽETONI:

- kryptoaktīvi, kas nav elektroniskās naudas žetoni;
- tikai kredītiestādes vai MiCA regulā paredzēto atļauju saņēmuši emitenti var publiski piedāvāt aktīviem piesaistītus žetonus vai lūgt piekļuvi to tirdzniecībai ES;
- tie var būt piesaistīti citam aktīvam, tostarp vienai vai vairākām oficiālajām valūtām, citiem kryptoaktīviem vai to kombinācijai;
- tie nenodrošina turētājiem procentu ienākumus.

⁷ PATĒRIŅA ŽETONI –

kryptoaktīvu veids, kura vienīgais mērķis ir nodrošināt pieeju žetona emitenta piedāvātam produktam vai pakalpojumam.

MiCA regulu nepiemēro šādiem kryptoaktīvu veidiem:

- ✗ kryptoaktīviem, kas ir unikāli un neaizvietojami:** tos nav vienkārši savstarpēji aizvietot, un to relatīvā vērtība attiecībā pret citiem kryptoaktīviem nav viegli nosakāma, salīdzinot ar esošu tirgu vai līdzvērtīgiem aktīviem (piemēram, virtuāls nekustamais īpašums, domēnu nosaukumi un objekti, kam nepieciešama autentiskuma pārbaude). Tomēr tā sauktais neaizvietojamais žetons, kas ir kādas sērijas vai kolekcijas daļa, joprojām var ietilpt MiCA regulas darbības jomā;
- ✗ nenododamiem žetoniem** (piemēram, lojalitātes programmu punktiem);
- ✗ kryptoaktīviem, uz kuriem jau attiecas esošie finanšu pakalpojumu tiesību akti,** piemēram, kryptoaktīviem, kas klasificējami kā finanšu instrumenti Finanšu instrumentu tirgu direktīvas (MiFID) izpratnē (tādi ir, piemēram, atvasināto instrumentu līgumi, pārvedami vērtspapīri). Ieguldot šādos aktīvos, jūsu tiesības aizsargā patērētāju/ieguldītāju aizsardzības noteikumi, kas piemērojami žetonizētiem tradicionālajiem finanšu aktīviem.

! Ja pērkat vai pārdodat kryptoaktīvus vai izmantojat kryptoaktīvu pakalpojumus, ko nereglementē MiCA regula vai citi finanšu pakalpojumus regulējošie ES tiesību akti, jums jābūt gatavam ar būtiskiem riskiem un jūs varat saņemt ierobežotu vai nesaņemt nekādu patērētāju aizsardzību.

Kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzēju veidi

Kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzēji, kuru darbība ES tiek regulēta

Šie uzņēmumi piedāvā patērētājiem produktus un pakalpojumus, kuri tiek regulēti saskaņā ar MiCA regulu, tostarp aktīviem piesaistītus žetonus, elektroniskās naudas žetonus, kryptoaktīvu uzglabāšanu un pārvaldīšanu un kryptoaktīvu tirdzniecības platformu un biržu darbību (bezseguma (*fiat*)⁸ valūtu vai citu kryptoaktīvu). Lai varētu sniegt pakalpojumus patērētājiem ES, kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzējiem ir jāsaņem atļauja, proti, tiem jāatbilst īpašām prasībām, kas saistītas ar pārvaldību, kapitālu, rīcību un patērētāju aizsardzību.

Varat pārbaudīt, vai pakalpojumu sniedzējs ir saņēmis darbības atļauju ES, ieskatoties ESMA reģistrā (shorturl.at/zZwVI)* un valsts finanšu regulatora tīmekļa vietnē (Latvijas Banka: shorturl.at/mh8ix).

Sīkāku informāciju skatiet sadaļā "Uz kādiem jautājumiem jums vajadzētu atbildēt, pirms ieguldāt kryptoaktīvos" EUI kopīgajā brīdinājumā (shorturl.at/x9tXZ).

⁸ BEZSEGUMA (FIAT) VALŪTA –

valūta, ko atzīst par likumīgu maksāšanas līdzekli un ko emitē centrālā banka, piemēram, dolārs, euro utt.

Kryptoaktīvu un bezseguma valūtas tirdzniecība – kryptoaktīvu pirkšana, pārdošana vai tirdzniecība, izmantojot bezseguma valūtu.

Kryptoaktīvu pakalpojumu sniedzēji⁹, kuri nav saņēmuši darbības atļauju ES

Pat tad, ja MiCA regula ir ieviesta, varat saskarties ar kryptoaktīviem un kryptoaktīvu pakalpojumiem, ko sniedz darbības atļauju ES nesaņēmuši uzņēmumi. Uz šiem uzņēmumiem var neattiekties nekādi patērētāju tiesību aizsardzības noteikumi, tiem var nebūt pienācīgas pārvaldības, kapitāla vai pārredzamas darbības prakses un aizsardzības pasākumu. Tāpēc var palielināties krāpšanas, aktīvu nepareizas pārvaldības un maksātnespējas risks. Tas attiecas uz kryptoaktīviem un pakalpojumiem, ko piedāvā uzņēmumi, kuri darbojas ārpus ES.

Ja vēlaties sadarboties ar darbības atļauju nesaņēmušiem pakalpojumu sniedzējiem, jums jābūt gatavam ar ievērojamu risku un ierobežotu patērētāju tiesību aizsardzību vai ar iespēju, ka šādas aizsardzības nebūs vispār. Jums var rasties zaudējumi un var būt ierobežota iespēja atgūt kādus aktīvus vai šādas iespējas var nebūt nemaz. Strīdu gadījumā jūsu rīcībā var nebūt nekādu tiesiskās aizsardzības līdzekļu.

⁹ ATĻAUJU NESAŅĒMIS UZŅĒMUMS –

Visi uzņēmumi, kas darbojas ES, pārkāpjot MiCA regulu, ir atļauju nesaņēmuši uzņēmumi. Taču ne visi šādi uzņēmumi, kas sniedz pakalpojumus, vienmēr darbojas nelikumīgi (piemēram, reverso darījumu piedāvāšana, pilnībā decentralizēta un cita darbība ārpus MiCA regulas darbības jomas).